

N:o 78.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1903, kl. 5 e. m.

*Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till
Konungen i fråga om åtgärder mot indragning af
smärre lägenheter å kronoegendomar.*

(I. A.)

I en inom Första Kammaren väckt till statsutskottet remitterad motion (n:o 8) har herr *J. Kennedy* erinrat om, att intresset för den s. k. egna-hems-frågan tagit sig uttryck genom flere särskilda, frågan på olika sätt berörande motioner till 1899 års Riksdag, och föranlett denna Riksdag att i skrifvelse den 13 maj 1899 hos Kungl. Maj:t göra framställning om utredning, huruvida och i hvilket afseende ytterligare åtgärder kunde vidtagas för beredande af tillfälle för mindre bemedlade arbetare att på landsbygden förvärfva sig egna hem. Ehuruväl den af Kungl. Maj:t med föranledande häraf tillsatta kommitté redan den 22 juni 1901 inkommit med ett sakrikt betänkande, komme det, enligt motionärens förmenande, antagligen att dröja, innan något afgörande från Riksdagens och Kungl. Maj:ts sida i denna synnerligen vidtomfattande och till sina verkningar hart när oberäkneliga fråga kunde komma till stånd. Det vore därför af ej ringa vikt att under tiden på alla de områden, där det kunde låta sig göra och hvarifrån denna s. k. »egna-hems»-frågas lösning kunde röna inverkan, både i fråga om lagstiftning och förvaltning finge göra sig gällande sådana principer, hvilka, om de också icke förde denna fråga närmare dess lösning, likväl

ginge i den af Riksdagen antydda riktning eller som åtminstone icke kunna vara af beskaffenhet att motverka densamma.

Då Riksdagen uteslutande till landsbygden begränsat området för inrättande af sådana egna hem, beträffande hvilka ofvannämnda kommitté hade att yttra sig, syntes det därför böra tillses, att med fast egendom å landet icke måtte vidtagas några sådana åtgärder, som kunde menligt inverka på frågans framtida lyckliga lösning, och närmast till hands låge då, att kronan, såsom varande själf den störste jordägaren, å sina egendomar åtminstone icke förföre på sätt som gifvetvis vore ägnadt att verka i alldeles motsatt riktning mot de af en kraftig opinion bland hela vårt folk burna sträfvanden, som i berörda Riksdags beslut funnit sitt uttryck. Det hade därför icke kunnat annat än väcka förvåning, att vid förvaltningen af kronoegendomarna äfven under de senare åren följts ett tillvägagångssätt, som, långt ifrån att underlätta bildandet af »egna-hems»-lägenheter, tvärtom vore ägnadt att borttaga å kronans mark redan befintliga smärre sådana. Vid köp eller utarrendering af synnerligast större kronodomäner gjordes nämligen ofta till villkor för något aftals ingående, att en del å dem förekommande och ofta särskildt utarrenderade eller förvaltade lägenheter, torp och smärre utjordar skulle införlifvas med hufvudgårdarne, och deras förut för sig brukade mindre jordområden komme att i ett större jordbruk uppgå, hvarvid de å dessa lägenheter boende personer afhystes. Om anledningen till ett dylikt förfarande hade skogstjänstemännen uppgifvit, att de ej ville hafva åker, äng eller bostäder på kronans skogar samt att dylik befolkning skulle göra intrång å kronan tillhörig skog, jakt eller fiske.

Ett indragande af sådana mindre lägenheter, hvilka både genom storlek, läge och tradition samt framför allt genom de å dem befintliga, ofta enskilde redan förut tillhöriga åbyggnader synnerligen väl lämpade sig till »egna-hem», strede så uppenbart såväl mot den djupa strömning till förmån för denna idé, som i det allmänna medvetandet gjort sig kring hela landet gällande, som ock mot de af Riksdagen i dess ofvanberörda skrifvelse till Kungl. Maj:t och den däraf föranledda kommitténs betänkande uttalade önskemål, att motionären, jämte det han ansett sig böra på detta förhållande fästa Riksdagens uppmärksamhet, ville hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes för vederbörande myndigheter utfärda sådana föreskrifter, att vid inköp eller utarrendering af kronan tillhöriga egendomar måtte, där så i öfrigt lämpligen kunde ske, vidtagas åtgärder till förhindrande af att å egendomarna redan befintliga smärre lägenheter indrogos och deras befolkning afhystes.

Sedermera hade motionären till utskottet öfverlämnat en skrift i samma ämne samt handlingar, innehållande uppgifter å torp och andra å kronoegendomar befintliga lägenheter, hvilka blifvit sammanslagna med hufvudgårdarne, oaktadt de efter motionärens förmenande lämpligen kunnat särskildt för sig brukas. Af häröfver inhämtade upplysningar har emellertid framgått, att i hvarje af de angifna fallen, då afvikelse skett från den antagna regeln att vid inköp, försäljning eller utarrendering af egendomar för kronans räkning skall tillses, huruvida lägenheter kunna afsättas för beredande af tillfälle för mindre bemedlade att bilda egna hem, sådant föranledts af särskilda omständigheter, hvilka icke bort lämnas obeaktade. Exempelvis får utskottet meddela, att, enligt erhållna uppgifter, inom Kristianstads län af 137 å inköpta fastigheter för bildande af kronoparker belägna jordbrukslägenheter endast 5 blifvit, enär särskilda anledningar därtill föranlett, utlagda till skogsmark. Då således, så vidt utskottet kan bedöma, giltiga skäl för den af motionären uttalade uppfattning och hans därpå föranledda förslag icke blifvit förebragta, får utskottet hemställa, att Herr Kennedys förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1903.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.